

40 ГОДИНА ФИЛМСКИХ СУСРЕТА У НИШУ

Апстракт: *Четрдесет година постојања и рада једног фестивала је јубилеј вредан сваког дивљења и поштовања. Четрдесет година је прошло од првог августовског окупљања филмских радника на Летњој позорници у Тврђави, када су уз звуке фанфара, пригодним свечарским говорима најављени први Филмски сусрети у Нишу, јединствена филмска глумачка смотра.*

До тог свечаног чина 1966. године дошло се понајвише захваљујући великом филмском заљубљенику и визионару, човеку огромне енергије и воље, господину Станку Тасићу, који је од Ниша желео да направи филмску метрополу и у томе успео.

Кључне речи: *Филмски сусрети, Станко Тасић, фестивал, глумац, Летња позорница, публика, Ниш.*

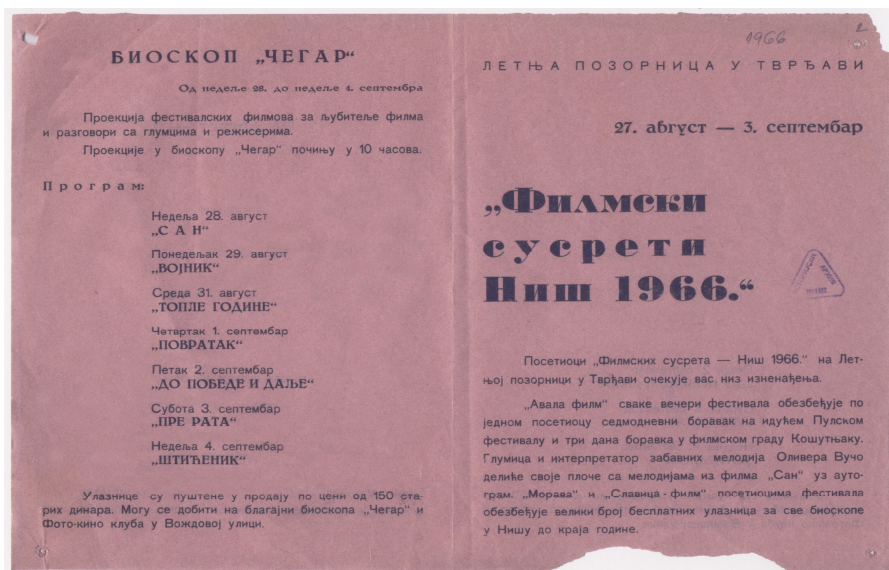
Оснивање Филмских сусрета везано је за име Станка Тасића, тадашњег директора нишког предузећа за приказивање филмова "Славица", човека изузетних способности и врлина који је филм доживљавао као културну појаву. За њега је проста дистрибуција и приказивање била деградација филма, па је зато у Нишу често организовао ревије и промоције најновијих остварења.

Давне 1966. године, пред одржавање традиционалног Фестивала југословенског играног филма у Пули, постао је већ обичај да се у готово свим већим местима широм тадашње Југославије одржавају такозване „Мале Пуле“ – ревије домаћих играних филмова приказаних на пулском фестивалу. Те ревије су увек биле условљене расположивошћу копија, али и појединих продуцената и дистрибутера, који јесу или нису желели да се њихови филмови превише експлоатишу пре него што крену у редовну дистрибуцију. Ипак, сваки директор месног предузећа за приказивање филмова, сматрао је својим личним престижом организовање „Мале Пуле“ у свом месту, а дистрибутери настојали да колико год могу удовоље захтевима потенцијалних клијената. Тако се и неуморни и предузимљиви Станко Тасић обратио београдској филмској кући „Морава филм“ за помоћ у организовању поменуте ревије, желећи да те године направи нешто репрезентативније. Да позове глумце и редитеље и организује нешто што би се у Нишу памтило и о чему би се говорило и ван уских оквира града. Његовој замисли придружио се Коста Царина, наш познати филмски преводацац, који је тада водио пропаганду у „Морава филму“.¹ И у то време је у свету постојало много разних фестивала (наравно, знатно мање него данас), уско специјализованих за одређене филмске делатности, али су њих двојица

¹ Слободан Крстић, *Глумци за сва времена 2*, Ниш, 1995, 14.

хтели да предложе нешто оригиналније и сложили се да је глумац заправо онај основни елемент, који утиче на гледаност и популарност једног филма. Тако је сазрела идеја о фестивалу посвећеном стваралаштву глумца, на коме би се вредновала искључиво глумачка остварења.

Тасићева сјајна иницијатива, ма колико у почетку скептично примљена међу локалним друштвено-политичким фигурама, одушевљено је прихваћена од стране љубитеља филмске уметности и Удружења филмских радника Југославије. Ниш, односно његово руководство, у почетку није био наклоњен Филмским сусретима. Било је много мука да се приволи неко, ко ће у име града, отворити ову манифестацију. Фестивал је отворио, ипак, председник Општинске конференције Социјалистичког савеза Иван Вучковић. Нишки политички естаблишмент је са извесним подозрењем дочекао фестивал, да би се касније све то исправило и многи људи здушно стали уз организаторе, попут Ђорђа Стаменковића, Стојана Савића, Миодрага Апостоловића, Веселина Илића.

У току припрема првог фестивала основан је организациони одбор састављен од представника Удружења глумца, београдских филмских кућа и нишких организација. За првог директора фестивала предложен је Коста Царина, а изабран је и жири, чији је председник била Оливера Марковић. После је постала и остала лепа традиција да глумица председава жирију.

Први сусрети су били прави медијски догађај. Продуценти су комплетну фестивалску рекламу из Пуле пренели у Ниш. Град је био свечано окићен, сав у знаку филма, а улице пуне познатих лица са великог екрана. Прве године, као и пар наредних, глумци су добијали признања само за прву и другу женску, односно мушку улогу, и још много незваничних робних награда. Касније су установљене званичне награде – „Царица Теодора“, „Цар Константин“, „Гран при Ћеле кула“, „Наиса“.²

Из године у годину, ова јединствена смотра глумачких достигнућа прерасла је у једну од најзначајнијих културних манифестација у земљи, која не трпи импровизацију и аматеризам.

Два феномена без којих Филмски сусрети у Нишу не би били оно што јесу: глумац и гледалац. На сталном задатку да се сусретну у сфери уметничког. Наиме, глумци су својим креацијама настојали да човека и његов свет учине бољим,

² Исто, 15-16.

оповргавајући Камија, који их је сматрао "владарима у пролазном". Они су, заправо, избрисали пролазност.³

Надалеко је чувена гледалачка посвећеност нишке публике, која не напушта пројекције ни по лошем времену, ни због којег лошег филма. Нишлије искрено обожавају глумце и њихове улоге, указују им своје поштовање и дивљење пунећи Летњу позорницу до последњег места.

Фестивал домаћег играног филма у Нишу одржава се у част Његовог Величанства Глумца. Ова специфичност га издваја од осталих филмских фестивала у свету, јер једино у Нишу глумац није само звезда, већ се он посматра као аутентични стваралац, а његовој креацији приступа као уметничком узлету.

„Најважнија особина доброг филмског глумца је могућност концентрације својих изражајних средстава на што мању, људску и скромнију меру, у којој ће доћи до пуног замаха истинско доживљавање, богатство, шароликост и снага глумчевог унутрашњег живота, интимна истина његовог стварања. Њу у пуној мери тражи и открива камера, која може неограничено блиско да приђе глумцу и региструје сваки трептај његовог стваралачког доживљаја. Зато је она највећи пријатељ глумца-уметника, а немилосрдно открива лакрдијаша, који се још понегде крије на даскама позоришта и верује у свој лаки успех на филму. Слаб глумац се открива тежњом за неком директном радњом, форсираном мимиком или сувише лаганим и јефтиним „логичним акцентом“, служећи се ту најскромнијим средствима заната.

Парола да рад на филму није уметничко задовољство за глумце, могла је бити измишљена само од лоших глумаца, тј. од оних који нису у стању да дисциплинују своја изражајна средства или их уопште не поседују. Сви наши велики позоришни глумци нашли су већ своје адекватно место на филму. Њиховим учешћем не само да се подиже уметнички ниво нашег филма, него се стичу нови и правилнији појмови о квалитетима глумачког кадра у нашим позориштима.

Метод рада с филмским глумцем – то је изналажење могућности и средстава да му се приближи лик који он треба да понесе и учини живим. То је оно стрпљиво, прецизно објашњавање читавог сценарија, његове идеје атмосфере, времена и задатака те личности у оквиру дате драмске радње. То је оно кретање од опште линије дела у ситне детаље, покушаји снимања, глумчева фантазија, да он заједно са редитељем потражи лик у себи и околини којом га дело окружује. То је упорно настојање да се установи не само рационално схватање лика, него покрене и његово емотивно осећање. Ту треба давати глумцу људске, једноставне и активне задатке, а тражити њихова искрена и непосредна решења. Тај метод мора бити индивидуалан и подешен према сваком глумцу. Управо један од основних задатака редитеља се и састоји у томе да пронађе пут до глумчеве маште и испита покретаче његовог стварања. Треба знати и осетити колико и када треба глумцу дати, да би он у остваривању овог или оног лика пошао одређеним, траженим путем, а да му се притом не стварају непотребне ограде које ће га кочити да у приказани лик унесе део своје личности.“⁴

Четири деценије одржавања фестивала носе у себи огромну љубав и ентузијазам оних којима је филм, али и град Ниш дубоко у срцу. У овако сложеним временима, међутим, када профит претвара културу у економску категорију, намеће се утисак да више нема онолике љубави ни према филму, ни према Нишу, ни према традицији дугој 40 година.

³ Каталог филмова, Ниш, 1980, 5.

⁴ Владимир Погачић, *Публикација 25. фестивал глумачких остварења југословенског играног филма "Филмски сусрети" у Нишу 1990. године*, Ниш, август 1990, 16.